

Kompetenceprofil for sygehus- og hospitalspræster i psykiatrien

Indledende bemærkninger

Denne kompetenceprofil beskriver relevante kvalifikationer/kompetencer for præster, der arbejder i psykiatrien. Den forudsætter de generelle kompetencer nævnt i [Kompetenceprofil for præster](#) og skal således læses som supplement til denne.

Parallelt med nærværende profil kan man læse de tilsvarende kompetenceprofiler for præster i sundhedssektoren, der findes på [PRIS' hjemmeside](#) under "kompetenceprofiler", hvor mange af de relevante kompetencer allerede er beskrevet og til dels gentages her:

[Kompetenceprofil for præster, der arbejder med demensramte](#)

[Anbefalinger til kompetencer for præster, der bidrager til den palliative indsats](#)

[Kompetenceprofil for sygehus- og hospitalspræster i somatikken](#)

Hensigten med anbefalingerne er at understøtte den faglige kvalitet i præsters relation til mennesker med psykisk sygdom/sårbarhed, deres pårørende, personale og tværfaglige samarbejdspartnere.

Målgruppe

Kompetenceprofilen henvender sig til menighedsrådsmedlemmer, præster, provster og biskopper, samt sygehusledelse/-personale eller andre, som fx i en ansættelsessituation kan have interesse i at orientere sig om, hvilke kompetencer sygehuspræster i psykiatrien forventes at besidde.

Denne kompetenceprofil er udarbejdet af et netværk af præster, der arbejder indenfor det psykiatriske område.

Kompetenceniveauer

I lighed med tilsvarende kompetenceprofiler for sygehus- og hospitalspræster og præster, der arbejder med demensramte, er denne profil inddelt i tre niveauer:

Niveau A (Basalt kompetenceniveau): Færdiguddannede præster i forhold til åndelig/eksistentiel omsorg for mennesker med psykisk sygdom/sårbarhed og deres pårørende i kirkeligt regi. Alle sognepræster.

Niveau B (Udvidet kompetenceniveau): Præster, der delvist er ansat med en kvote i psykiatrien, samt præster der påtager sig/pålægges særlige opgaver inden for eksistentiel og åndelig omsorgen for mennesker med psykisk sygdom/sårbarhed og deres pårørende, herunder organisering af frivilligt arbejde og koordinering.

Niveau C (Specialiseret kompetenceniveau): Præster, der helt eller delvist er ansat på psykiatriske hospitaler eller tilsvarende enheder i primærsektoren. Progressionen i niveau er styret af opgavernes karakter og behovet for, at præsters viden, færdigheder og kompetencer på den ene side er specifikke og dybdegående, på den anden side er brede med henblik på, at præsten kan indgå og agere i forhold til den samlede omsorgsgivende indsats.

Kompetencer for præster der arbejder med mennesker med psykisk sygdom/sårbarhed tager - uanset specialer og funktionsområder - udgangspunkt i grundlæggende kvalifikationer i grunduddannelsen.

Det kan for eksempel være:

Skabe og formidle sprog om tro, eksistens og livsvilkår.

Støtte til formulering af og orientering i eksistentiel afmagt, dvs. af dette at være i noget, hverken andre eller man selv kan få magt over, styre eller komme uden om.

Indgå i samarbejde med patienter, pårørende, kolleger, andre faggrupper og NGO'er med respekt for den enkeltes personlige baggrund i form af etnicitet, kultur, religion, sprog o.a.

Kvalitetssikre og udvikle præstearbejdet og den samlede eksistentielle, åndelige og religiøse omsorg i en given kontekst, herunder skabe fornyelse, anvender forskningsresultater, anvende kendt viden i nye sammenhænge samt følge og deltage i forskningsarbejde.

Niveau A (Basalt kompetenceniveau)

Alle sognepræster. Kompetencer for en færdiguddannet præst forventes at kunne varetage i det daglige arbejde i kraft af sin uddannelse og erfaringer med åndelig-eksistentiel omsorg/sjælesorg.

Typiske opgaver

- Udøvelse af basal sjælesorg. Eksistentielle og åndelige samtaler med patienter og pårørende.
- Kan møde patienter med folkekirkens ritualer dvs.: Holde andagt/gudstjeneste, lyse velsignelsen og synge og bede sammen.
- Samtale med personer ramt af f.eks. 'kompliceret sorg' i forbindelse med sorggruppearbejde.
- Kan henvise til eller bistå med kontakt til psykiatrien på en værdig måde, hvis der er behov for eller ønske om det.
- Besøg hos sognebarn på et psykiatrisk center/hospitaler eller tilsvarende.
- Ved besøg i psykiatrien: Villighed til at kommunikere med og lytte til det kliniske personale i forhold til at skabe gode rammer for samtalen.

Forventede kompetencer

At mentalisere er en forudsætning for at kunne udvikle relationer og fællesskab, ikke mindst i rum med blandede følelser af forpinthed, konflikter, utryghed og stress. Det er derfor en forudsætning, at præsten formår at indtage en mentaliserende indstilling. Det vil med andre ord sige, at man er ikke-vidende, ikke-dømmende, nysgerrig, legende, fordomsfri, autentisk, aktiv i dialogen, undrende, og bruger sin forestillingsevne og fantasi.

I forbindelse med udviklingen af relationer og fællesskab med psykiatriske patienter skal hertil lægges en god del ydmyghed, idet f.eks. en anden virkelighedsopfattelse og high/low arousal kan vanskeliggøre en relevant/umiddelbar mentalisering.

Muligheder for uddannelse (se også niveau B og C)

- Relevante kurser/konferencer til efteruddannelse (f.eks. ved FUV eller PRIS).

Niveau B (Udvidet kompetenceniveau)

Præster som har særlige opgaver i forhold til det psykiatriske område ved at være ansat med en kvote i psykiatrien. Præster vil typisk skulle: Samarbejde med eller orientere deres arbejde i forhold til andres indsats i sundhedssektoren og psykiatriområdet. Samt lede, organisere og vejlede andre ansatte og frivillige i sogn og provsti. De vil ofte skulle vejlede kollegaer.

Typiske opgaver

- Samtaler med patienter på åbne/intensive/retspsykiatriske afdelinger
- Samtaler med pårørende og personale.
- Gudstjenester/andagter, samt øvrige arrangementer på afdelingerne (morgensang, studiekreds, bogcafe, samtale- og læsegrupper etc.).
- Undervisning af patienter, pårørende og personale.

Forventede kompetencer

- Udøvelse af sjælesorg på alle niveauer i forhold til patienter, pårørende og personale.
- Grundlæggende kendskab til en eller flere terapiformer/samtaleteknikker med relevans for sjælesorgssamtalen.
- Grundlæggende kendskab til psykiatrien som arbejdsplads: kendskab til ambulante behandlinger/pakkeforløb, typiske indlæggelsesforløb på åbne og intensive afsnit.

- Overblik over hjælp og muligheder, når man er ramt af en psykisk sygdom/sårbarhed samt viden om de forskellige diagnoser/symptomer og behandlingsforløb, hverdagen med psykisk sygdom og støtte til pårørende
- Kommunikation og netværksdannelse i forhold til sundhedspersonalet: både for at formidle og undervise i sygehuspræstens arbejde og kompetencer samt mhp. at formidle kontakt mellem præst og patienter

Muligheder for uddannelse

- Specialuddannelse i sjælesorg for institutionspræster (to-årig uddannelse med supervision) ved FUV.
- Kurser for præster i FUV-regi.
- Deltagelse i kurser/uddannelser i det psykiatriske sundhedsvæsens regi
- Kurser og konferencer udenfor FUV, f.eks. indenfor psykiatri, terapi, åndelig omsorg/sjælesorg, supervision.
- Master i sjælesorg.

Desuden forventes evne til at samarbejde og danne tværfaglige samarbejdsgrupper/-fællesskaber omkring arbejdet og evnen til at række ud til mulige samarbejdspartnere som f.eks. NGO'er og recovery-mentorer indenfor området.

Niveau C (Specialiseret kompetenceniveau)

Præster, der helt eller delvist er ansat til at arbejde i psykiatrien og som har opnået et udvidet kendskab til og erfaring hermed.

Præster svarende til niveau C vil typisk varetage funktioner inden for den specialiserede indsats, dvs. kommunale og regionale teams tværsektorielt, hvor den psykiatrifaglige indsats er betydelig.

Typiske opgaver

- Samme som niveau B.
- Arbejder i tværfaglige teams, formidler viden om og underviser i den del af den psykiatriske omsorg, som vedrører eksistentiel, åndelig og religiøs omsorg.
- Afholder temadage/workshops/arrangementer for det sundhedsfaglige personale om eksistentielle, åndelige og religiøse temaer.
- Vejleder, superviserer og underviser kolleger på niveau A og B og andre faggrupper i indenfor psykiatriområdet.
- Udvikler den eksistentielle, åndelige og religiøse indsats på basisniveau.
- Bidrager til forskning relateret til psykisk sygdom/sårbarhed på det eksistentielle, åndelige og religiøse område.
- Afholder læsegrupper, samtalegrupper etc. med patienter.

Forventede kompetencer

- Erfaren udøvelse af sjælesorg på alle niveauer i forhold til patienter, pårørende og personale
- Erfaren underviser og facilitator
- Yderligere bidrag til psykiatrien/hospitalspræstearbejdet ved f.eks. en af følgende muligheder: Ledelse af supervisionsgrupper, forskningsbidrag, undervisning af præster og/eller hospitalspersonale.
- Indgående viden indenfor terapeutiske retninger.

Muligheder for uddannelse

- Supervisoruddannelse.
- Relevante kurser og konferencer indenfor f.eks. sjælesorg, terapi, psykiatri.
- Terapeutisk uddannelse.
- Ph.d.
- Undervisning i åndelig omsorg/sjælesorg på uddannelsessteder (universitet, FUV, højskole).
- Deltagelse i nationale og internationale kurser, seminarer og konferencer.

De teologiske kernebegreber, tænkemåder og værdisæt kan sættes i spil i forhold til det sundhedsprofessionelle fagsprog og arbejdskultur. Det være sig indenfor hospitals-, plejehjems- eller psykiatri-praksis (hospice og andre underområder). Dialogen kan føres med sundhedsfagligt personale, med studerende eller ved aktiviteter med borgere og deres pårørende.

Når det teologiske sprog skal spejle det sundhedsfaglig felt, kræves der endvidere en indgående interesse samt kendskab til såvel sundhedsfagligt fagsprog som praksis.

I forbindelse med undervisning er der desuden behov for at bruge nyere pædagogiske metoder i form af samtale-øvelser og arbejdsformer, som sikrer dialog, refleksion og udveksling af viden mellem de to fagområder (jv. Jeppe Carsce Nissens: [Kompetenceprofil for præster, der arbejder med demensramte](#)).